

OSOBNJE SUDBINE I ZLOČINI U RATNIM VIHORIMA

Žanr ratne drame u hrvatskom igranom filmu - *Feljton Hrvatski film, novinska kritika i društvo u 21. stoljeću (19.)*

Ratna drama treća je po rangju pozitivnih kritika među žanrovima hrvatskog igranog filma u 21. stoljeću. Tu poziciju donijeli su joj prvenstveno nagrađivani filmovi *Zvizdan* Dalibora Matanića, igrano-dokumentarni *Dnevnik Diane Budisavljević* Dane Budisavljević, *Sojedoci* Vinka Brešana i *Crnci* Gorana Devića i Zvonimira Jurića.

U filmu *Zvizdan* (2015.) u prvoj priči srpska djevojka i hrvatski mladić postaju žrtvama nadolazećeg rata kojeg Matanić izvrsno preskače scenom razrušenih zgrada preko koje se ironično razvlači zabavnjak Tereze Kesovije, i ta nas neočekivano intonirano, ali poetski vrlo efektna scena uvlači u priču čija se radnja odvija deset godina kasnije povratkom Nataše i njezine majke (Arsen Oremović, *Večernji list*).

U filmu *Dnevnik Dijane Budisavljević* (2019.) redateljica se u igranim dijelovima striktno drži dnevnika, prikazujući svu slojevitost i kompleksnost junakinjine humanitarne operacije, i najoštrije prokazuje ustašku vlast, ali ne šteti ni onu nakon 1945. Dani Budisavljević je uspješno izbjeći zamke, a igrani dijelovi utemeljeni na dnevničkim zapisima, namjerno su suhi i faktografski (Jurica Pavičić, *Jutarnj list*) Marko Njegić u *Slobodnoj* napisao je da se s ovim filmom hrvatska kinematografija dosad najviše približila vlastitoj inačici *Schindlerove liste*.

Crnci (2009.) su sumorna i hermetična ratna drama koja prikazuje dva dana neimenovane slavonske jedinice. Premda u filmu nema žena, protivnika ni nasilja, jedna scena u kojoj Franjo Dijak osvjetli podrum i na keramičkim pločicama vidimo krvave mrlje, dovoljno je da naglasi užasnu cjelinu (Jurica Pavičić, *Jutarnji list*).

Svjedoci (2003.) su ratna priča o trojici hrvatskih vojnika koji ubijaju srpskog civila, a zatim mu otimaju kći koja je bila svjedokom ubojstva, a Brešan ju je izložio fragmentirano, skačući kroz vrijeme i svaki put nam dajući novi komadić slagalice (Sanjin Petrović, *Jutarnji list*).

Solidne ocjene kritike i *Veliku zlatnu arenu* u Puli dobio je film *Ničiji sin* (2008.) Arsena Antona Ostojića -žestoka, ekspresivna obiteljsko-ratna drama o hrvatskom branitelju

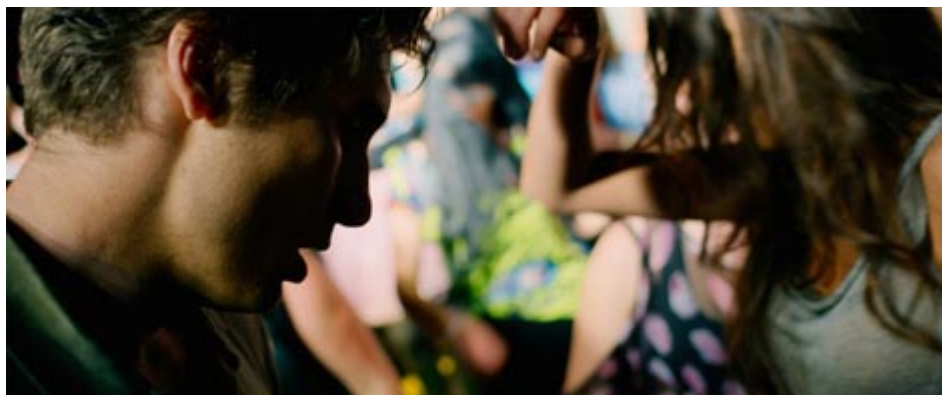

invalidu, podjednako usredotočena na suosjećajno portretiranje sudbine mladića koji je fizički i psihički stradao boreći se za domovinu i na oslikavanje komplicirane premreženosti odnosa jugoslavenske prošlosti i hrvatske sadašnjosti kao i pripadnika raznih naroda bivše Jugoslavije, sve dramski metaforički sažeto u krug jedne male obitelji (Janko Heidl, *Večernji list*).

Slabije kritike dobio je film *Korak po korak* (2011.) debitantice Čakić Veselić o Osječanki koja u Domovinskom ratu ostaje živjeti na prvoj liniji fronte da bi bila bliže sinu branitelju, a vraća nas u neugodne dane ratnih filmova devedesetih. Preambiciozno zamišljena drama s previše nepotrebnih digresija i retrospekcija koja seže do vremena uoči 2. svjetskog rata, tražila je

kapacitiranog redatelja, a ovdje prevladava ruka amatera (Arsen Oremović, *Večernji list*)

Loše je prošla i ratna drama *Zapamtite Vukovar* (2008.) Fadila Hadžića, inspirirana knjigom *Glasom protiv topova*, koja se bavi događajima nakon pada grada, a zapravo je niskobudžetni film, alternativna produkcija kojoj privid solidne produkcije osigurava efektna fotografija. Redatelj je uposlio svoj instinkt zrelog promatrača kako bi uvjerljivo profilirao likove i klonio se patetike i crno-bijele dramaturgije, no film je puno više sličan partizanskim filmovima, onima koji su se nastojali držati faktografije, razmjerno solidan spoj *fictiona* i *factiona* (Nenad Polimac, *Jutarnji list*). Konačno, u ratne drame treba uvrstiti i dva filma Antuna Vrdoljaka (*Duga mračna noć* i *General*) o kojima je bilo riječ u posebnom članku posvećenom tom redatelju.

Zaključno, treba reći da ratnoj drami zbog povijesnih okolnosti i posljedica Domovinskog rata na hrvatsko društvo očekivano pripada velika pozornost hrvatskih redatelja, no trebalo je dosta vremena dok se taj žanr - koji je devedesetih stekao lošu kritičarsku reputaciju - kvalitativno uzdigao. Velik broj gledatelja i danas spomen hrvatskog filma asocira na žanr ratne drame i njene slabije uspjele predstavnike, te se tog žiga domaći film teško i sporo oslobađa. Snimljeno je nekoliko promašenih ratnih drama dok se nije došlo do razine umjetničke zrelosti koju taj žanr zahtijeva.

Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 19. prosinca 2020.

Napomena: Dopušteno je prenošenje sadržaja ovog feljtona uz objavu izvora i autora.